

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ם
הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

פרשת כי תשא

אור

מידת אהבת ישראל:

פרשת כי תשא פרק ל (יב) כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש לפי נפשו ליקוק בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם: (יג) זהו יתנו כל העבר עליהם ממצות השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה ליקוק: (טו) העשיר לא ירבה והדל לא ימעט ממחצית השקל לתת את תרומת יקוק לכפר על נפשתיכם:

שאלות:

א { והקשה האור החיים שמות פרק ל פסוק יב צריך לדעת טעם ואומר תשא ולא אמר תפקוד כאומר במטה לוי (במדבר ג' ט"ו)? ב { אומר את ראש ולא הספיק לומר כי תשא את בני ישראל, שאין לומר שלא יצו ה' למנות אלא לראשים כי הענין יכחיש זה: ג { עוד הקשה האלשיך הקדוש ז"ל בשאלה השלישית צריך להבין מדוע התורה מצוה על סכום של מחצית ולא שקל שלם? ובפרט שזה כופר נפש וכידוע שקל וגם נפש אותה גמטריה ואם כן יותר ראוי לתת שקל לכופר נפש. ג { ועוד הקשה בשאלה השמינית מדוע העשיר לא ירבה היות וזו תרומה אפשר להבין שיש דרישה מנמלית להשתתפות אבל מדוע להגביל את הרוצה להוסיף?

תחושת רבים וטובים:

ישנם רבים וטובים חיים את החיים שלהם בפני עצמם ואינם מרגישים חלק מהכלל הן בחייהם הגשמיים שדואגים כיצד לפרנס בני ביתם ולדאוג לצרכי הבית, וגם ברוחניות חיים את עצמם מפני שתחושתם שהם מושלמים בהיות ומשתדלים לעשות אשר ביכולתן ולעשות טוב וחסד וכן בעבודת השם עושים אשר ביכולתן כך שתחושת ליבו שדרכו היא דרך ישרה ומושלמת וכמאמר שלמה המלך במשלי 1. אולם תורתנו הקדושה מלמדת אותנו שכל אדם הוא רק חצי וחלק מכלל ישראל ואין שלימות בלעדי הכלל ולזאת צריך לקנות מידת אהבת ישראל כדנבאר.

ביאורים מדוע מחצית השקל:

והנה נאמרו טעמים רבים בחז"ל למה מחצית השקל ובקצרה נביא חלק מהן א. 2. היות והחטא היה בחצות היום בשש שעות מבאים מחצית. ב. עברו על עשרת הדברות וכנגד מביא חצי שקל שזה עשרה גרם. ג. כנגד מכירת יוסף. ד. 3. שלא יתרברב העשיר. ה. 4. בכדי לדעת את מספרם. ו. 5. כדי שלא יחשוב שהכסף פודה אותו. ז. 6. כי שקל בגמטריה נפש והקב"ה ברחמיו סולח חצי וצריך כפרה על חצי הנותר.

ביאור האלשיך בשם מהר"ש אלקביץ כלל ישראל נפש אחת וכל אחד חצי:

ובזה נבוא לביאור פרשתנו כתב האלשיך 7. בשם החכם ה"ר שלמה בן אלקביץ ז"ל שמעתי שהוא להורות את בני ישראל יחס אחדותם, בל יעלה על לב איש מהם שהוא נפרד מחברו, כי אם כאלו כל אחד חצי, ובהתחברו עם כל אחד ואחד מישראל נעשה אחד שלם. על כן כל אחד יביא מחצית. זאת ועוד הוסיף על דבריו אפילו מי שלא חטא צריך כפרה מדין ערבות לרמוז לנו יתברך כי כל איש מישראל נפשו קשורה בחברו, על כן יביא כל אחד מחצית, להורות כי כל אחד עם כל איש זולתו אחד הוא, ובכך הם ערבים זה לזה: עוד הוסיף האלשיך לבאר ואל תתמה למה אעכב ביד העשיר שלא ירבה ואעמיס על הדל שלא ימעט, כי הלא הכוונה היא לכפר על נפשתיכם, ואם הייתי מכביד על העשיר או מרשהו שירבה ומיקל על דל, הלא יראה כי נפש העשיר חשובה יותר ויקר פדיונה כי לא על חנם העשירו קונו. על כן הטבתי אשר דברתי העשיר לא ירבה והדל וכו', כי כלם שוים לפני יתברך.

דברי האריז"ל כלל ישראל נשמה אחת ולכן הוידוי בלשון רבים:

ואכן כתב המהר"ח"ו בשם האריז"ל בספר טעמי המצוות בפרשת קדושים וז"ל מצות ואהבת לרעך כמוך. דע כי כל ישראל סוד גוף אחד כל נשמת אדם הראשון כנודע אצלנו בסוד וכו' וכל אחד מישראל הוא אבר פרטי כי זה הערבות שאדם ערב בשביל חברו אם יחטא, ולכן נוהג מורי זללה"ה לומר פרטי הוודוים כלם אפילו שלא היה בו, והיה אומר כי אף על פי שלא מצאו בו צריך להתודות עליהם, ולכן תקנו בלשון רבים חטאנו וכו' ולא חטאתי כי כל ישראל גוף אחד לכן אף על פי שאין בו אותו עון ראוי להתודות כי כשעשהו חברו כאלו עשהו עצמו ולכן נאמר בשון רבים, ואפי' אם היחיד מתפלל ומתוודה בביתו צריך לומר לשון רבים כי מה שחטא אחד נחשב כאלו חטאו ביחד מצד ערבות נשמות:

כל אדם הוא חלק מהכלל:

ובעצם יסוד זה הוא ביאור מאמר חז"ל המבואר במסכת קידושין דף מ ע"א ת"ר לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו לכף זכות, עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו לכף חובה, שנאמר וחוטא אחד יאבד טובה הרבה, בשביל חטא יחידי שחטא אובד ממנו טובות הרבה. ר' אלעזר בר' שמעון אומר לפי שהעולם נידון אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה, שנאמר וחוטא אחד כו', בשביל חטא יחידי שעשה זה אבד ממנו ומכל העולם טובה הרבה. וביאור הדברים מפני שכלל ישראל נשמה אחת כך שכל מעשיו של כל אדם קשורים לכלל ומשפיעים על הכלל לטובה ולהיפך.

דברי החיד"א שחטא העגל בגלל הפירוד והתיקון באחדות:

ועל פי יסוד זה ביאר נפלא מרן החיד"א מה גרם לחטא העגל ומה תיקונו, כתב בספרו פני דוד שמות פרשת כי תשא וז"ל ואפשר שלאחר שעשו העגל שטעו בטענת כי אמר אלהים אנכי ה' אלהיך לשון יחיד וכמו שאמר משה רבינו ע"ה לי ציוית להם לא ציוית, לכן בא אחר כך מצות מחצית השקל להורות שכלם נחשבים כאחד, וזה שכתוב לכפר על נפשתיכם, כלומר על

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ם
הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

אשר עלה על לבכם כי אתם הרבים ועל זה סברתם כי אנכי בלשון יחיד נאמר ולא דיבר לכל ישראל, וצריכים אתם לכפר על נפשתיכם על מה שהחזקתם נפשותיכם רבים, כי לפי האמת נפש אחת אתם חשובים, ולכן זה יתנו מחצית השקל להורות כי כל אחד פלגא דגופא עם חבירו:

אדם כי יקריב ולא איש ללמדנו כל החוטא הוא באדם שהטא והכריע את העולם:

ובזה יובן נפלא מדוע התורה כתבה בקורבנות אדם כי יקריב ולא איש כי יקריב כמבואר במאור ושמש 8. אשר מביא את שאלת רש"י מדוע כתוב אדם ולא איש? ועיין ברש"י מה שביאר, והוסיף לבאר עוד שהתורה מרמזת על יסוד הנזכר כל אדם המביא קרבן צריך לחשוב על עצמו בדמיון לאדם הראשון אשר חטאו השפיע על כל העולם בהיות והוא כלל את כל הנשמות, כך אדם שנכשל צריך לחשוב שבמעשיו משפיע על כל העולם כנשמה אחת ובהביאו קרבן מתקן את כל העולם.

עצה טובה להצליח בעבודת השם:

והנה כאשר אדם יפנים וישכיל להבין את היסוד הזה כי השגת השלימות היא אך ורק בהתחברות לכלל, ובכך יבין כי כל אדם מעשיו ופועליו הן נחלת הכלל, הרי אין עצה טובה הימנה להצלחת האדם בעבודת השם, וכך כתב השל"ה 9. כאשר האדם יפנים ויחשוב על יסוד זה צריך האדם להיות ירא וחרד, באיזה ענין שיקרה לידו, הן לא תעשה הן עשה, הן חמור הן קל, יחשוב על העולם שהוא שקול ממש, ודבר קטן יכריע. ומכאן יראה זו ירא וחרד, שלא יעבור על חטא קטן שבקטנות, ואף נדנדוד חטא, כדי שלא יכריע הכף לחובה. וכן להיפך, יהדר בכל עת ובכל רגע ויחזור אחר קיום מצוות ועשות חסד וצדקה, כדי להכריע את העולם לכף זכות.

מעשה כיצד מצוה אחת הכריעה:

וכתב החפץ חיים לאחר שהביא דברי חז"ל הנ"ל מעשה המעיד כיצד מעשה אחד משפיע וז"ל באגרות ומאמרים סימן ג וכתוב בספר חרדים: מעשה היה ברבינו יוסף מגיקטיילא שחלה עד קרוב למיתה ונים ולא תיר וראה שני אנשים שוקלים עונותיו וזכויותיו במאזנים ושקולין שוה בשוה, מיד נתעורר ונתחזק ושקל [ולקח] התפילין ושם אותם עליו ומיד התחיל להרפא ועלה ממות לחיים כי הכריע כף זכות. עכ"ל.

הלכה כל מעשה יכול להכריע ולכן ברכת הלבנה לפני כיפור:

ולזאת כתב הגר"צ זצ"ל 10. למרות שהרמ"א כתב לברך ברכת הלבנה במוצאי כיפור בכדי לברך בשמחה, הביא דברי הלבוש שעדיף לברך על הלבנה לפני כיפור, בהיות ואולי הוא חצוי חייב ויכריע במצוה זאת לכף זכות את עצמו ואת העולם. ויותר מכך כתב באר מים חיים שיכול האדם במעשה אחד להיות מזכה הרבים או ההיפך.

השגת השלימות אך ורק באהדות:

ללמדנו שמהות עם ישראל בכל תחומי החיים הן גוף אחד והשלימות תושג אך ורק בחיבור הכלל, ולזאת גם אם יהיה בית הכנסת הכי מפואר אם לא יתכנסו לתוכו עשרה ביחד אי אפשר לומר דבר שבקדושה היות ואין השכינה שורה אלא בתוך עדה, גם אם לו יצוייר שבאותו מניין נמצאים שבעה אושפיזין אברהם יצחק ויעקב משה ואהרון יוסף ודוד ושלמה ויהושע מאחר והם רק תשעה לא ניתן לומר דבר שבקדושה, ואם יצטרף אליהן אדם הכי פשוט או לחילופין יתכנסו עשרה מפשוטי עם יוכלו לומר דבר שבקדושה, ללמדנו עד כמה השגת השלימות תלויה בחיבור הכלל ולא בעבודת הפרט, וכך אמרו חז"ל שהקב"ה אמר שיאמרו י"ג מידות בציבור והוא מכפר היות והוא מצרף את המידות של הציבור ביחד, וזו בעצם מעלת התפילה בציבור לעומת תפילת יחיד ככל שתהיה, וכך בכל מעגלי החיים אין שלימות לאדם לבדו, וכן לזאת מכונה האיש או האשה שאינם נשואין פלגא דגופא מאחר ואין שלימות לאדם יחידי, עד כדי כך שאמרו חז"ל שהקב"ה לא נתגלה ליעקב אבינו עד אשר התחתן כמבואר בזוהר, וכך הדבר בחברה בקהילה ובעבודה ובכל צרכי האדם אחד משלים את חברו ואין אדם בעולם שיוכל לשרוד לבדו היות וסוד הבריאה שהקב"ה ברא הוא רק על ידי חיבור, ורק כאשר האדם מפנים את הדברים ופועל ברוח התורה שאיש את רעהו ועזורו ולאחיו יאמר חזק זוכה האדם שהקב"ה מכפר על הנפש השלמה שנוצרת מהחיבור ובלעדי זה הוא רק חצי נפש, ולזאת התורה מצוה בכדי לכפר דוקא מחצית השקל בין עשיר ובין עני מאחר ואין לשום אדם מעלה יחידי בלעדי החיבור לזולת, ולזאת שלימות היצירה הקב"ה ברא בעולמו את הצומח ואת החי ואת האדם זוגות זוגות מאחר ורק בחיבורן תושג השלימות, ולזאת כתוב כי תשא ולא כי תמנו וכדומא היות והמסר שבמניין זה הוא שכלל ישראל נפש אחת הן וחיוב כל אחד לרומם את חברו כמ"ש האור החיים שמות פרק ל פסוק יב כי תשא לשון נשיאות ראש על דרך אומרו (בראשית מ' י"ג) ישא פרעה את ראשך שהוא לשון מעלה.

דברי האריז"ל על אהבת ישראל סגולה לתפילה:

ולכן כתב מהר"ו בשער הכוונות בדרושי ברכות השחר, וכן כתב בשער הגלגולים הקדמה לח וז"ל גם הזהיר מורי ז"ל לי, ולכל החברים שהיינו עמו בחברה ההיא, שקודם תפלת שחרית, נקבל עלינו מצוות עשה של ואהבת לרעך כמוך, ויכוין לאהוב לכל אחד מישראל כנפשו, כי על ידי זה תעלה תפלתו כיון שכלולה מכל ישראל, ותוכל לעלות ולעשות תקון למעלה.

דברי חז"ל במצוות ואהבת לרעך:

ובזה יובנו היטב דברי הלל הזקן ותלמידיו שכל התורה תלויה במצוות ואהבת לרעך כמוך, כמבואר במסכת שבת דף לא ע"א שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל, גייריה. אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה, ואידך פירושה הוא, זיל גמור ע"כ. וכן כתב תלמידו הגדול של הלל בתרגום יונתן על ויקרא פרק יט פסוק יח לא תהוון נקמין ולא נטרין דבבו לבני עמך, ותרחמי לחברך דמן אנת סני לך לא תעביד ליה אנא יי: וכן תלמידו הקטן ריו"ח בן זכאי שמבואר באבות פ"ב מ"ח שהיו לו חמישה תלמידים ואמר להם צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם רבי אליעזר אומר עין טובה רבי יהושע אומר חבר טוב רבי יוסי אומר שכן טוב רבי שמעון אומר הרואה את הנולד רבי אלעזר אומר לב טוב אמר להם רואה אני את דברי

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ם
הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

אלעזר בן ערך שבכלל דבריו דבריים. ללמדנו שלב טוב כולל הכל שזה ואהבת לרעך כמוך. וגם תלמידו של רבי"ז רבי אליעזר בן הורקנוס אמר במסכת אבות פרק ב מ"י הם אמרו שלשה שלשה דברים רבי אליעזר אומר יהי כבוד חברך חביב עליך כשליך. וגם תלמידו של ר"א רבי עקיבא המשיך בכלל זה כמבואר בפרש"י בשם הספרא קדושים פרשה ב ד"ה פרק ד ואהבת לרעך כמוך, רבי עקיבא אומר זה כלל גדול בתורה. וכן מבואר בירושלמי מסכת נדרים פרק ט דף מא טור ג ה"ד: כל זה מלמדנו שבעצם יסוד עבודת האדם וקיום התורה תלוי במצוות ואהבת לרעך כמוך, שפירושו שכל אדם צריך להבין ולהפנים שעם ישראל נשמה אחת וגוף אחד וכל אדם הוא אבר מהכלל וכל מעשה שעושה לטוב ולמוטב משפיע על עצמו ועל הכלל לטובה ולהיפך בכל תרי"ג המצוות, ולכל אחד יש לו יעוד ותכלית להשלמת הכלל, ומכאן אנחנו למדים עד כמה צריכה להיות מידת אהבת ישראל כולו כמו שהוא וגם כאשר אינו הולך בדרכי התורה הוא חלק מעם ישראל, וכמו שמצינו כיצד השם יתברך כעס על משה שאמר על ישראל שמעו נא המורים, כמבואר במדרש דברים רבה (ליברמן) פרשת ואתחנן מהו אתה החילות [דברים ג' כ"ד], א"ל רבון העולמים, מפני שאמרתי להם שמעו נא המורים [במדבר כ' י'] גזרת עלי שלא אכנס לארץ, וכן אצל הנביא ישעיהו שאמר ישעיהו פרק ו פסוק ה וַיִּתְּנֶנּוּ עִסְתָּמָא שְׁפִתֵּי אֲנָכִי יוֹשֵׁב בְּיַד אֲתִּימְלָךְ יְקֹזֵק צְבָאוֹת רָאוּ יַעֲיִי: אומרים חז"ל במסכת יבמות דף מט ע"ב שמנשה רצה להרוג את ישעיהו הנביא ואמר שם ונבלע בתוך הארז וציוה מנשה ונסרו את הארז וכאשר המסור הגיע לפיו של ישעיהו מת, ולמה פגע המסור דווקא בפיו, אלא נענש על שאמר על עם ישראל למרות שחטאו עם טמא שפתיים, ללמדנו כמה בני ישראל חביבים בעיני הבורא יתברך וכל אחד משלים את הכלל.

מעשה שהיה ללמדנו כל איש ישראל מועיל:

מסופר על אחד מרבני ישראל אשר בעירו היה גביר גדול שאינו שומר תורה ומצוות ואף גם זאת למרות גודל עושרו מעולם לא רצה לסייע לנצרכים מהונו וכספו, אבל כבוד הוא תמיד קיבל מפני גודל עושרו, והנה הגיע זמנו ונפטר באו בניו לרב העיר וביקשו ממנו להספידו כרום מעלתו וכבודו, אולם הרב השיב לבניו שהוא מצטער שאיננו מסוגל להספידו מאחר ואין בו לא תורה ולא מצוות ולא מעשים טובים במה יספיד אותו, יצאו ממנו בפחי נפש, והנה הרב היה לומד מסכת חולין אשר היית מונחת על שולחנו וכאשר פתח את הגמרא נפתח לו בדף צב ע"א אמר רבי שמעון בן לקיש אומה זו כגפן נמשלה, זמורות שבה אלו בעלי בתים, אשכולות שבה אלו תלמידי חכמים, עליון שבה אלו עמי הארץ, קנוקות שבה אלו ריקנים שבישראל; והיינו דשלחו מתם ליבעי רחמים איתכליא על עליא, דאילמלא עליא לא מתקיימן איתכליא. התבונן במאמר שעם ישראל נמשל לגפן וכל חלק בעץ נמשל לחלק מהציבור ותועלתו, הזמורות הן נמשלו לבעלי בתים מה הזמורות מחזיקות את האילן והפירות כך הבעלי בתים, האשכולות שהן הפירות אלו תלמידי חכמים שמניבים פירות ומלמדים תורה לעם, העלים נמשלו לעמי הארץ ומתקשה הגמרא מה התועלת ומבארת שהם שומרים על הפירות בצילם, אבל נשאר החלק הרביעי שזה הקנוקות נמשלו לריקנים שבישראל וצריך להבין מה התועלת שיש בהן? ועלה בדעתו באותו רגע ביאור נפלא שבעצם הריקנות שבהן מועילים לישראל, בהיות וכלל ישראל נשמה אחת ומעשיו של כל אדם קשורים לכלל הרי אצל התלמידי חכמים מתוך ששקועים בתלמודם נכשלים פעמים רבות שמהרהרים בדברי תורה במקומות המטונפים, וכיצד יתוקן הפגם הזה בישראל, וביאר שזו כוונת הגמרא שהשבח של הריקנים בגלל שהם ריקים מתורה כך שמעולם אינם מהרהרים בתורה במקומות המטונפים ובזה משלימים את ישראל. ותיכף הבין כרמז מהשמים שצריך להספיד גם רשע בלי תורה ומעשים טובים ושלח את השמש שלו לבני הגביר שהוא מגיע להספיד ואמר את החידוש הנפלא שהתחדש לו שאין אדם מעם ישראל שאין בו תועלת לכלל ישראל.

מופר השכל:

הראת לדעת כי על כל אדם להבין ולהשכיל שהוא חלק מהכלל לטוב ולמוטב כנשמה וגוף אחד ולכן העצה הנפלאה והדרך הנכונה והבטוחה בעבודת השם מושתתת על היסוד שלעולם האדם הוא רק חצי ולא תושג השלימות בלעדי הכלל הן בחיי הנשואין והן בחיי הקהילה והן בכלל ישראל, וכל ישראל ערבים זה לזה, ומכך ישכיל להבין כי כל אדם הוא נחלת הכלל ובעל השפעה במעשיו ופועליו לטוב ולמוטב על כלל ישראל, ורק מתוך אמונה זו יתחזק ויזהר במעשיו ביתר שאת ועוז ויצלח בעבודת השם וישגי את תכליתו בעולמו, ובזה יקנה את מידת אהבת ישראל מאחר שמבין שכל אדם מישראל הוא חלק ממנו ומחובר אליו וכיצד ואיך ישנאנו גם כאשר מעשיו אינם טובים, שאמנם עליו להוכיחו ולהדריכו כפי יכולתו ולשנוא את מעשיו אבל לא את האדם, ובזה ישרור השלום בכלל ובפרט הן בביתו והן בקהילתו ובעבודתו ובכל אורח חייו, ואך ורק במחצית השקל זוכים לכפר על הנפש כאשר מרגיש וחי בתחושה זו של מחצית המהווה יסוד לדרך הנכונה בעבודת השם.

מקורות:

1. משלי פרק כא (ב) בְּלִדְרֹךְ אִישׁ יִשָּׁר בְּעֵינָיו וְתָבֵן לְבוֹת יְקֹזֵק;
2. במדרש תנחומא (ורשא) פרשת כי תשא סימן י (י) [ל, יג] מחצית השקל על שחטאו בשש שעות בחצי היום יתנו מחצית השקל שהוא ששה גרמיסין, ב. רבי יוחנן אמר על שעברו על עשרת הדברות לפיכך יתן כל אחד ואחד עשרה גרה שהוא מחצית השקל, ג. רשב"ל אמר לפי שמכרו בכורה של רחל בעשרים כסף.
3. ד. עוד ביארו במדרש אגדה (בובר) שמות פרשת כי תשא פרק ל סימן טו העשיר לא ירבה. בתרומת השקלים של אדנים, כדי שלא יתרברב העשיר על העני;
4. ה. עוד כתב בחזקוני שמות פרק ל פסוק טו העשיר לא ירבה שאם ירבה העשיר והדל ימעיט לא יהיה החשבון נודע ע"י השקלים ועוד לא יהיו שוין בכפרה.
5. ו. עוד כתב בהדר זקנים שמות פרק ל פסוק טו העשיר לא ירבה. כדי לכוין החשבון, וי"מ כדי שלא יאמר הווי פדאני מעקולים;
6. ז. עוד כתב הרא"ש שמות פרק ל פסוק יג מחצית השקל בשקל הקדש. וא"ת למה צוה על מחצית השקל לא פחות ולא יותר. ויש לוי דה"ט לפי ששקל עולה בגימ' נפש והקב"ה ברחמיו מטה כלפי חסד ומכפר על עון חצי הנפש ואם כן היה מחצית השקל כופר פדיון על חצי הנפש;
7. כתב האלשיך על שמות פרק ל פסוק יג וז"ל ובשם החכם ה"ר שלמה בן אלקביץ ז"ל שמעתי שהוא להורות את בני ישראל יחס אחדותם, בל יעלה על לב איש מהם שהוא נפרד מחברו, כי אם כאלו כל אחד חצי, ובהתחברו עם כל אחד ואחד מישראל נעשה אחד שלם. על כן כל אחד יביא מחצית. [דבר שני הוסיף אפילו מי שלא חטא צריך כפרה מדין ערבות] והנה עדיין צריך לבקש טעם למה זה למדנו יתברך ענין זה פה. והנני בא אחריו ומלאתי את דבריו. והוא, כי אחרי אומרו יתברך ונתנו איש כופר נפשו ראה והנה יתחמץ לבב אנוש באמור על מה זה ענוש אענש

בית: רה' שמאי 18 טל: 039096874 לשכה רה' שמאי 13, אלעד • טל: 03-9096601 • פקס: 03-9337941
tel: 972-3-9096784 • hom: 18 shamai st' fax: 972-39337941 • tel: 972-3-90966001 • 13 shamai st' elad 40800

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם

הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

לאשמת העם כי יצו עלי אתן כופר נפשי על עון אשר עושינו כבר מתו, ולא יומת איש על עונו, כי גם שלא מחינו הנשארים, מי עשאנו ערבים. על כן רמז לנו יתברך כי כל איש מישראל נפשו קשורה בחברו, כי ממקור אחד הן נפשות כל אישי ישראל לאחת יחשבו. על כן יביא כל אחד מחצית, להורות כי כל אחד עם כל איש זולתו אחד הוא, ובכך הם ערבים זה לזה: עוד הוסיף האלשיך על שמות פרק ל פסוק טו העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל לתת את תרומת ה' לכפר על נפשתיכם (טו): ואחרי הודיע היותנו ערבים זה לזה על אחדות הנפשות, ושהכופר על בחינת הנפש, אמר העשיר לא ירבה וכו'. ואל תתמה למה אעכב ביד העשיר שלא ירבה ואעמיס על הדל שלא ימעוט, כי הלא הכוונה היא לכפר על נפשתיכם, ואם הייתי מכביד על העשיר או מרשהו שירבה ומיקל על דל, הלא יראה כי נפש העשיר חשובה יותר ויקר פדיונה כי לא על חנם העשירו קונו. על כן הטבתי אשר דברתי העשיר לא ירבה והדל וכו', כי כלם שוים לפניו יתברך. וזהו אומרו לכפר על נפשתיכם, כי שוות הן:

8. במאור ושמש ויקרא פרשת ויקרא וז"ל אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קֶרֶבן לְה' וגו'. דקדק רש"י ז"ל, מפני מה לא נאמר 'איש כי יקריב' וכו' עיין שם. ויש לפרש, כי המביא קרבן צריך מקודם להכניע את עצמו ולשוב בתשובה שלימה, ולחשוב בדעתו שח"ו בחטאו מכריע כל העולם כולו לחוב, כמאמר חז"ל (קידושין מ ב) לעולם צריך אדם לראות את עצמו חציו זכאי וחציו חייב וכו', ובעשותו המצוה יהיה מכריע כל העולם לכף זכות. וידוע, שהחטא של אדם הראשון אף שהיה כעין שונג כמו שאמר (בראשית ג יב) הֶאֱשָׁה אֶשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי וגו', אף על פי כן היה חמור מאד, כיון שהיה אדם הראשון לכל באי עולם, לזאת בחטאו הכריע את כל העולם כולו עד סוף כל הדורות, על כן היה נחשב לו לחטא חמור. וכן האדם המקריב קרבן על חטאו יחשוב בדעתו, שבחטאו הכריע ח"ו כל העולם כולו, ויכניע וישפיל את עצמו מאד, וישוב בתשובה שלימה ובזה יתקן בחינת חטא אדם הראשון. וזהו פירוש הפסוק אדם כי יקריב מכם פירוש, שיחשוב בדעתו בבואו להקריב, שבחטאו הכריע ח"ו כל העולם כולו, כמו שהכריע אדם הראשון, וישוב בתשובה שלימה בהכנעה גדולה. ואחר כך כשיקריב קרבנו - מכריע כל העולם לזכות, ויתקן בחינת חטא אדם הראשון. וזהו אדם שהוא מתקן לחטא אדם הראשון כי יקריב מכם קרבן - לה' ופירוש לאחר שהקריב קרבנו - הוא כולו לה', שהכריע כל העולם לכף זכות, והבן.

9. השל"ה עשרה מאמרות מאמר שלישי ורביעי קל. הנה פוגם בעולם עשיה כשמכריע את כל העולם לכף חובה, על כן צריך האדם להיות ירא וחרד, באיזה ענין שיקרה לידו, הן לא תעשה הן עשה, הן חמור הן קל, יחשוב על העולם שהוא שקול ממש, ודבר קטן יכריע. ומכאן יראה זו ירא וחרד, שלא יעבור על חטא קטן שבקטנות, ואף נדנדו חטא, כדי שלא יכריע הכף לחובה. וכן להיפך, יהדר בכל עת ובכל רגע ויחזור אחר קיום מצות ועשות חסד וצדקה, כדי להכריע את העולם לכף זכות. ככה בכל עת יחשוב תמיד, אף שעשה הרבה מצות, יחשוב תמיד אולי עתה העולם מחצה על מחצה, ויהיה נוהר מהכרעת כף חובה, וירוך להכריע הכף זכות. וזה הכל נכלל ביראת חטא, כי העובר עבירה נקרא חוטא, וכן מי שלא קיים מצוה נקרא גם כן חוטא, כי אז חסר שלמות. ומצינו 'חטא' פירושו חסרון, כמו שכתוב (מלכים א - א, כא) יואני ובני שלמה חטאים, פירושו חסרים (רש"י שם). קלא. וזוהי עצה נפלאה, שבכל רגע מחיי אדם יזכור כנזכר לעיל, שהעולם מחצה על מחצה, ואז ימנע מהחטא ויהדר אחר מצוה. וכדאיתא בקידושין (מא ע"ב) וכו'. וכך כתב גם הגאון רבי עזריה פיג'ו זצ"ל בספרו בינה לעיתים דרוש כ והדרך הנכון הוא שביארו בפרק קמא דקדושין [מ ב] לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו זכאי וחציו חייב וכו'. וזו בלי ספק דרך בטוחה, כי בחשבו תמיד בכל שעה ובכל רגע, היותו לחצאין, שקול בשוה בין הזכות והחובה, ישתדל תמיד להוסיף זכות ולברוח מעבירה.

10. בשו"ת אור לציון חלק ד פרק 1 - דיני עשרת ימי תשובה. שאלה. אימתי ראוי לברך ברכת הלבנה בחודש תשרי, בעשרת ימי תשובה או במוצאי יום הכיפורים. תשובה. יש אומרים שעדיף לברך לפני יום הכיפורים, כדי שמצוה זו תכריע לכף זכות, ויש אומרים שעדיף לברך במוצאי יום הכיפורים, כדי לברך מתוך שמחה. ולמעשה כדאי יותר לברך בעשרת ימי תשובה, ואפילו ביחיד. ומכל מקום ציבור הנוהגים לברך במוצאי כיפור ישארו במנהגם. י. הרמ"א בסימן תר"ב סעיף א' כתב, אין מקדשין הלבנה עד מוצאי יום כיפור. וכן כתב הרמ"א בסימן תכ"ו סעיף ב'. והטעם הוא, כדי לברך ברכה זו מתוך שמחה, ולפני כיפור תלויים ומאויימים בדין, וכמ"ש הרמ"א בד"מ בסימן תכ"ו והלבוש והגר"א שם. אולם הלבוש כתב ע"ז ששמע בשם גדול אחד, שעדיף יותר לקדש הלבנה לפני כיפור, כדי שתבוא מצוה חשובה זו, ותוסיף על הזכויות, ואולי הוא חציו זכאי וחציו חייב, ותבוא מצוה זו ותכריע לכף זכות. וכתב שסברא נכונה היא. וכן כתב הגר"א שכן עיקר לברך קודם יום כיפור מטעם זה. וכן כתבו האליה רבה שם ס"ק ז' והבית מאיר בסימן תכ"ו. וכן כתב החיד"א בספר מורה באצבע סימן ט' אות רפ"ג, שיותר נכון לברך ברכת הלבנה קודם יוה"כ מכמה טעמים. וכן כתבו בחסד לאלפים סימן תכ"ו אות ג' והגאון רבי חיים פלאגי בספר מועד לכל חי סימן ט"ו אות נ'. וראה גם בכה"ח סימן תר"ב אות כ"ז.

11. באר מים חיים שמות פרשת כי תשא [ל, יג] זה יתנו כל העובר על הפקדים מחצית השקל. והוא על הדרך אשר שנו רבותינו (בקידושין מ' ב) לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי עשה מצוה אחת וכו' אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות. עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו וכו'. לכף חובה וכו', כי הלא בזה או שירויח הרבה הרבה או ח"ו יפסיד הרבה. צא ולמד מה שלמדו חז"ל (אבות ה', כ"א) שהמזכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו, ולהיפך המחטיא את הרבים חטא הרבים תלוי בו (כמבואר שם אצל משה וירבעם). ועל כן אם הוא עשה מצוה אחת והכריע את כל העולם לכף זכות הרי זכות הרבים תלוי בו זכות עולם מלא שהוא בלתי שיעור. ומה המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא (סנהדרין ל"ז א), ומכל שכן המקיים עולם מלא ממש שהכריע את כל העולם לזכות להיות תכון תבל בל תמוט, מה גדול שכרו לעד ולנצח נצחים. וכל הגדולה וברית השלום שניתן לפנחס בן אלעזר בקומו מתוך העדה לו ולזרעו אחריו הכל היה בשביל שכיפר על בני ישראל ונתקיים העולם על ידו כמאמר הכתוב (במדבר כ"ה, י"א - י"ג) פנחס בן אלעזר וגו' השיב את חמת מעל בני ישראל ולא כליתי את בני ישראל וגו' לכן אמור הנני נותן לו וגו' תחת אשר קנא וגו' ויכפר על בני ישראל הרי שכל הגדולה לא ניתן לו כי אם בשביל שלא כליתי את בני ישראל. וכן זה המקיים עולם מלא על ידי מצוה אחת ודאי שכרו גדול אין ערוך אליו, ולהיפך ח"ו כאשר הכריע ח"ו העולם לכף חובה, הרי המאבד נפש אחת וכו' כאילו איבד עולם מלא ומכל שכן וכו'.

החותם בברכת שבת שלום ומבורך.

הצב"י מרדכי מלכא עיה"ק אלעד

